

Yttrande över Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73, Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen, diariennr. M2020/01926

Remissvar från Naturskyddsföreningen Gävleborg med stöd av Skogsgruppen Gävleborg

Naturskyddsföreningen Gävleborg och Skogsgruppen Gävleborg (nedan gemensamt angivna som NFG) har tagit del av Skogsutredningens betänkande och lämnar sina synpunkter på vissa av utredningens förslag.

Sammanfattning av NFG:s synpunkter

- **NFG** ser positivt på förslag som är inriktade på att skapa en faktabaserad helhetssyn på skogs- och miljövårdsfrågorna. Det gäller till exempel inrättandet av en nationell samordnare liksom ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald. Även förslagen på uppföljning av miljöhänsyn och bristanalys av biologisk mångfald välkomnas.
- **NFG** avråder från planen på att regeringen ska ange ramar och tidsperspektiv för ett nationellt program för biologisk mångfald. Ett sådant program skulle vara beroende av olika partipolitiska prioriteringar och inriktningen riskera att skifta vart fjärde år.
- **NFG** betonar att kunskapskraven blir betungande på enskilda skogsägare enligt utredningen. Föreningen ställer sig vidare positiv till en naturmiljöbeskrivning, men anser att det också behövs krav på skogsbruksplan för varje skogsägare. Här behövs också utökad rådgivning, bland annat om alternativa brukningsmetoder. Föreningen anser också att systemet med nyckelbiotoper bör kvarstå, utvecklas och inlemmas i en öppen beskrivning och redovisning av naturmiljön, tillgänglig för såväl skogsägare som miljöorganisationer och övriga intressenter.
- **NFG** är starkt kritisk till den föreslagna kortare handläggningstiden för Skogsstyrelsen i samband med avverkningsanmälan. Detta skulle avsevärt försvåra för Skogsstyrelsen att hinna säkerställa att kunskapskravet har efterlevts och att tillräcklig hänsyn lämnas till miljö och naturvärden. Handläggningstiderna har redan under lång tid varit alltför korta och vi är många aktiva som bittert fått se konsekvenserna av detta. Att ens tänka tanken att förkorta dem ytterligare istället för att förlänga dem är rent oansvarigt.

- NFG ställer sig positiv till förslaget om att skydda de stora sammanhängande naturskogarna i norr, liksom att påskynda inrättandet av fler nationalparker, bland annat delar av Sveaskogs ekoparker. Samtidigt behövs medel för att skydda fler områden söder och öster om fjällkedjan för att uppnå den konnektivitet som behövs för specifika arters långsiktiga bevarande. Här anser inte NFG att det räcker med frivilliga avsättningar.

Allmänna övergripande synpunkter

På regeringens hemsida, där utredningen kan laddas ner, anges inledningsvis följande:

Syftet med utredningen var att värna och stärka den privata äganderätten till skogen genom att stärka rättssäkerheten för markägare och företag, och säkerställa att markägare får ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till.

Syftet var också att belysa eventuella målkonflikter och att synergier nyttjas mellan internationella och relevanta nationella åtaganden om biologisk mångfald och en växande cirkulär bioekonomi.

Utredaren skulle dessutom föreslå hur incitament för hållbart skogsbruk och en förbättrad legitimitet för den förda skogs- och miljöpolitiken kan skapas.

Förslagen skulle sammantaget främja en växande skogsnäring och hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen.

Redan i formuleringen av syftet ovan framgår att utredningen har en tydlig produktionsinriktning och att miljöaspekten därmed får en klart underordnad roll. Eftersom skogspolitiken efter 1993 inte lyckats skapa tillräckliga styrmedel för att nå uppsatta miljökvalitetsmål avseende exempelvis klimatpåverkan, levande sjöar och vattendrag, grundvatten av god kvalitet, myllrande våtmarker och giftfri miljö behövs en inriktning där i stället miljön får en starkare ställning.

Utredningen poängterar vikten av dialog och samverkan och i den process som föregått föreliggande förslag har detta skett på ett föredömligt sätt med ett brett perspektiv och många olika intressenter. Därför ter det sig än mer egendomligt att en kommer till slutsatser som kraftigt minskar möjligheten till insyn i strävan att uppnå ett långsiktigt hållbart skogsbruk ur miljösynpunkt. Detta finner föreningen anmärkningsvärt och djupt olyckligt.

Specifika synpunkter med utgångspunkt från vissa av förslagen i utredningen

9 En tydlig skogspolitik för biologisk mångfald och växande cirkulär bioekonomi

9.3 En samordning av enskilda skogsägares naturvärden är önskvärd för att få till den övergripande konnektiviteten mellan skogliga värdekedjor som utredningen betonar vikten av. Att inrätta en organisation med en nationell samordnare ser NFG som en bra åtgärd för att uppnå detta. Viktigt är dock att en sådan samordnare ges mandat att agera utifrån ett brett perspektiv, väl förankrat bland alla berörda intressenter och baserat på vetenskaplig kunskap utan inflytande från någon form av lobbyism.

9.6 NFG ser ökad rådgivning för naturvårdande skötsel, miljöhänsyn och klimatanpassning i skogsbruket som positivt då det här finns stora eftersatta behov. När det gäller produktionsrådgivning behöver vikten av inhemska träslag liksom behovet av olika alternativa brukningsmetoder betonas, som motvikt till det i stort sett allena rådande trakthyggesbruket av idag.

9.9 Det krävs ökad kunskap om miljövärden i skogen liksom analyser avseende hur dessa förändras. NFG ställer sig positiv till inrättandet av ett vetenskapligt råd för biologisk mångfald. Även förslaget om uppföljning av miljöhänsyn välkomnas av föreningen, liksom en bristanalys för biologisk mångfald, genomförd som utredaren föreslår ”utifrån bästa tillgängliga naturvetenskapliga kunskap, utan att väga in andra samhällsmål eller politiska aspekter”. En övergripande bristanalys bör göras med utgångspunkten i alternativ 1 i utredningen – att *”Alla i Sverige naturligt förekommande arter ska bevaras i livskraftiga populationer över hela sina naturliga utbredningsområden. Den befintliga genetiska mångfalden och ekosystemmångfalden ska fullt ut bevaras.”* En sådan analys med ett helhetsperspektiv kan därefter utgöra grund för regionala avvägningar.

9.10 Sverige har omfattande skogsarealer och behöver förhålla sig till internationell miljölagstiftning framförallt den som gäller inom EU där artskyddet har hög prioritet. Vår nuvarande skogsvårdslagstiftning är inte i fas med detta. Utredningens förslag, till exempel att inte kräva skogsbruksplaner och att skrota systemet med nyckelbiotoper, verkar inte för förbättring och föreningen är djupt kritisk till dessa förslag. Utredningen visar på stora kostnader för att avsätta tillräckliga arealer produktiv skogsmark för naturvård, men påpekar också att kostnaden för restaureringsåtgärder för att återställa

förlorade naturvärden som inte längre uppfyller kriterierna för gynnsam bevarandestatus skulle bli avsevärt dyrare. NFG anser att inriktningen bör vara att satsa resurser på att bevara de i dag kvarvarande naturvärdena på befintliga skogsmarker. Därtill vill föreningen lyfta att det är otroligt svårt att sätta en prislapp på biologisk mångfald och minskade ekosystemtjänster. Vi ser redan idag stora förluster i våra skogecosystem och omfattningen av de negativa följderna av dessa har vi fortfarande inte sett.

9.11 Att som utredningen föreslår låta regeringen ange ramar och tidsperspektiv för ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald är något som NFG inte anser skulle främja målen. Det skulle riskera att bli kontraproduktivt då årliga budgetramar och prioriteringar i ett sådant program är politiskt betingade och därmed kan förändras vart fjärde år. Biologisk mångfald kräver bredare förankring och mycket längre perspektiv!

10 Nya och utvecklade skydds- och ersättningsformer

10.2 NFG ser positivt på att de fjällnära skogarna skyddas i stor utsträckning. Däremot får detta inte medföra att medel inte avsätts för att även skydda större arealer söder och öster om fjällkedjan. Det är fortfarande försvinnande små ytor som är skyddade i förhållande till den produktiva arealen. Den miljöhänsyn som lämnas vid trakthyggesbruk är i många fall helt otillräcklig för att skydda känsliga och specifika miljöer. För att uppnå den eftersträlvade konnektiviteten för specifika arters långsiktiga bevarande behövs avsevärt fler formellt skyddade områden. Här räcker det inte heller med bara frivilliga avsättningar, det behövs en övergripande planering och större möjligheter att långsiktigt skydda utpekade områden med höga naturvärden. Härvidlag anser NFG att utredningens synpunkt om att ersättning till skyddande av skog bör vara skattefri är bra.

10.5 NFG stöder förslaget om att ombilda Sveaskogs ekoparker Böda, Halle- och Hunneberg, Hornslandet och Hornsö till nationalparker och anser att förslaget bör utökas till att omfatta flertalet av Sveaskogs ekoparker. Dessutom anser föreningen att de statliga skogarna inom Sveaskog i större omfattning bör utnyttjas för markbyten i samband med skyddande av privata naturvärdesskogar. NFG ser positivt på förslaget att öka takten för nationalparksbildning, men ser en tydlig fara i en mer flexibel tolkning av föreskrifterna för nationalparker. Skydd mot exploatering av miljöer och karaktärer med speciell hänsyn ska vara starkt. Naturvårdsverket behöver tydliggöra de olika förutsättningarna för och syftena med varje nationalpark för såväl besökare som tillsynsorganisationer. Begreppet nationalpark innebär idag ett strikt och tydligt varumärke som bör värnas.

11 – 13 Nyckelbiotoper och kunskap om naturvärden i skogen

Att lägga hela ansvaret för skyddande av naturvärden på enskilda skogsägare anser NFG är ett sätt för staten att frånsäga sig ansvar för kollektiva nyttor och en hållbar utveckling. Utredningen talar om helhetssyn och kunskapskrav, men det är orimligt att tro att samtliga skogsägare i Sverige ska kunna ta till sig den detaljerade kunskap och helhetssyn som behövs för att skydda naturvärden av olika slag samt öka möjligheten till integration/ konnektivitet mellan olika skyddsvärda områden. Det råder även en misstro mot att certifierat skogsbruk lever upp till sina åtaganden mot konsumenterna. Att ytterligare minska möjligheterna för Skogsstyrelsen att utöva tillsyn i samband med avverkning ökar risken att många fler värdefulla och artrika miljöer förstörs. Det behövs en helhetssyn kring kunskapskrav avseende skyddsvärda områden. Detta kan åstadkommas genom krav på en komplett redovisning av befintliga naturvärden i en skogsbruksplan för samtliga skogsägare. NFG anser inte att den fragmenterade bild som ges avseende hänsynstagande vid en planerad avverkning, som utredningen föreslår, räcker.

Att en naturmiljöbeskrivning görs är bra, men att göra den otillgänglig för allmänhet och ideella naturvårdsorganisationer istället för transparent riskerar att öka konflikter mellan skogsägare och andra intressenter. Det finns risk för ökande antal processer och överklaganden. Sämre helhetssyn på naturvärden i ett område ger sämre beslutsunderlag för markägare, exploatörer, kommuner, trafikplanering med mera. Att inte göra naturmiljöbeskrivningarna tillgängliga går också emot utredningens uppfattning att strategin även ska stödja och utveckla andra biobaserade näringar, till exempel besöksnäringen. Naturmiljöbeskrivningar borde rimligtvis vara offentliga handlingar och att få dem till att vara något annat blir odemokratiskt och problematiskt.

Att som utredningen föreslår ”gallra” bland registrerade nyckelbiotoper och att fortsättningsvis ta bort begreppet ställer sig NFG mycket negativ till. Istället anser föreningen att det omfattande arbete som har lagts ned i samband med kartläggning och registrering av nyckelbiotoper ska utnyttjas och utökas. Dessa bör i förekommande fall integreras som en del i de kommande naturmiljöbeskrivningarna. Om det finns legala hinder för Skogsstyrelsen att arbeta med föreskrifterna om samråd i anslutning till nyckelbiotoperna bör istället föreskrifterna omarbetas.

Som tidigare påpekats bidrar kortare handläggningstider på samma sätt till större risk att värdefulla naturvärden går till spillo vid avverkning då färre tillsynsärenden och färre fältbesök hinns med.

Synpunkter på utredningen utifrån regionalt arbete i Skogsgruppen Gävleborg och Naturskyddsföreningen Gävleborg

När det gäller certifieringarna FSC och PEFC saknas, enligt NFG:s aktivas erfarenhet, resurser att följa upp att certifieringskraven följs. Föreningsaktiva har också vid upprepade tillfällen erfarit att certifieringssystemen inte räcker till för erforderlig miljöhänsyn. Det har bland annat efter kustvägen söder om Söderhamn skett upptag av flera stora angränsande trakthyggen som tillsammans avsevärt har förändrat landskapsbilden. Sådana exempel påverkar den starkt växande besöksnäringen i Gävleborg mycket negativt och slår hårt mot mindre, lokala företag.

De skogliga industriföretagen har ofta en tillfredställande kunskapsresurs när det gäller naturvärdesbedömningar på egna marker, i form av anställda skogsbiologer. Tyvärr ser föreningen många exempel inom länet där denna resurs inte tycks utnyttjas när det gäller avverkningar som industriföretagen köper upp av mindre markägare. I dessa fall tycks virkesuppköparen ofta vara den enda resurs som företaget satsar inför en avverkning. I entreprenörsrollen undviker industriföretagen ofta ansvaret för miljömålet. Kunskapen och intresset hos enskilda skogsägare är högst skiftande, varför NFG också ser med mycket stor tveksamhet på utredningens inriktning mot enbart frivilliga avsättningar.

NFG anser att kunskapen behöver komma först, före ändrade förutsättningar och aktiviteter. Skogsstyrelsens resurser för såväl utbildningsaktiviteter som uppföljning av miljöhänsyn behöver ökas. Nyckelbiotoperna utgör en viktig kunskapskälla och den insyn som dessa ger till ideella naturvårdare måste få vara kvar. Dessutom anser föreningen att skogsbruksplaner är ett krav för att kunna planera för utökad konnektivitet mellan olika skyddade områden liksom för att underlätta för nödvändiga restaureringar. Ett exempel är kalkbarrskogsområdet söder om Gävle som utgörs av små smala remsor. NFG vill också påtala att det ännu finns skogar kvar med höga naturvärden, men det behövs avsättningar nu. Om max 10 år kommer dessa att vara borta med nuvarande avverkningstakt. Det kommer att bli avsevärt dyrare att återställa motsvarande miljöer. NFG befärrar resursbrist när det gäller att lösa in bestånd med höga naturvärden i södra Norrland. Det behövs ett annat skydd med bytesmark från Sveaskog, framförallt från skogsbolagen som inte vill ha pengar i utbyte. Detta snäva tidsfönster sammanfaller också med behovet av

klimathänsyn, vilket gör att vikten av alternativa skogsbruksmetoder blir alltmer betydelsefull.

Slutkommentar

NFG ser positivt på utökade satsningar på kunskap om skogens miljö- och naturvärden liksom på inrättande av vetenskapligt råd för biologisk mångfald. Utredningen tar upp många aspekter av skogsvård, både ur nationellt och internationellt perspektiv. Samtidigt ligger tyngdpunkten i utredningen på ökad tillväxt: ”en växande cirkulär bioekonomi med bas i skogen”.

Att använda skogsråvara för fossilsubstitution kan nog vara ett positivt mål på längre sikt, men då vi ser en allt snabbare utarmning av den biologiska mångfalden med många skogslevande arter rödlistade måste bevarande av biodiversiteten vara tyngdpunkten i ett kortsiktigt perspektiv på skogsbruk. Arter dör ut då deras livsmiljöer försvinner. En god planering och helhetssyn avseende skyddade arealer och konnektivitet mellan dessa kan förbättra situationen. Det är nu vi har möjlighet att skydda värdefulla miljöer. Om några år är dessa borta och vi får lägga stora resurser på att återskapa sådana livsmiljöer om det då inte redan är försent. Det borde inte ha undgått de som författat utredningen att vi idag står inför en global sjätte massutrotning och då har vi inte råd att förlora mer biologisk mångfald.

Detta kortare perspektiv gäller även klimathänsynen. Ökade naturvårds-avsättningar ger en ökad kolsänka, vilket kommer att behövas för att nå klimatmålen. En kraftigt ökad satsning på alternativa skogsbruksmetoder istället för trakthyggesbruk skulle också minska koldioxidutsläppen och samtidigt möjliggöra för fler arter att överleva.

Gysinge/Hudiksvall, 2021-04-29

Magnus Andersson
sakkunnig
Skogsgruppen Gävleborg

Jenny Olsson
ordförande
Naturskyddsföreningen Gävleborg